

Møtetidspunkt	Tirsdag 29. oktober 2024
Møtested	Scandic Victoria Hotel
Møteleder	Ragnhild Falkenberg
Antall m gjester og observatører	62
Hovedtema	Presidentvalget i USA – «A view from Lillehammer»
Foredragsholder	Prof. em. Ole O. Moen og seniorforsker Svein Melby, ordstyrer: Ole Gunnar Austvik
Kort om foredraget	<p>Møtet var delt inn i innledninger fra de to foredragsholdere, før siste del var spørsmål fra publikum. Moen hadde fått i oppgave å beskrive det amerikanske valgsystemet, mens Melby skulle forklare hvorfor USA er så viktig globalt og for oss i Norge. Austvik ba innlede om å ha fokus på hva som skilte de to presidentkandidatene på områdene a) innenrikspolitikk, b) utenrikspolitikk, sikkerhet og økonomi.</p> <p>Innledningsvis ble det understreket at USA i dag er et mer splittet land enn på lenge og at det er små «overlapp» mellom de to kandidater syn, forskjellig fra tidligere. USA er en republikansk forbundsstat, sammensatt av 50 delstater med republikansk statsform. Grunnlaget for USA som stat er grunnloven, fra 1787.</p> <p>Moen gikk inn på hovedoppgavene til henholdsvis a) Kongressen (lovgiver – inndelt i to kamre, Senatet og Representantenes hus), b) Høyesterett og c) Det hvite hus. Dette systemet er iflg Moen velegnet i teori, men er mindre velegnet nå pga. mangel på kompromisser. Moen kom også inn på styringsstrukturer der de små statene har like mange stemmer som de store, «vinneren tar alle stemmer» fra en delstat selv ved nesten like mange stemmer. Dette skaper skjevdeling, og også at den reelle valgkampen konsentreres om 7 vippestater.</p> <p>Melby beskrev hvorfor USA er så viktig, og begrunnet dette ut fra økonomiske, militære og teknologiske årsaker. I tillegg er de dominerende innen musikk og film, og setter ofte den internasjonale agendaen. Andre land har tillitt til dem, og de har vært en garantist for sikkerhet i verden, gitt at andre har støttet amerikansk politikk.</p> <p>Melby mente det var store forskjeller i kandidatenes syn på internasjonal politikk. Harris er mer kontinuasjonsbærer og mer åpen for internasjonalt samarbeid, mens Trump er mer proteksjonistisk og skal «make America great again». Når det gjaldt innenrikspolitikk, var det mer samarbeid før, men mindre over tid. Trump står for splittelse, mens Harris går for mer kompromisser. Melby snakket om at Trump har trekk av å være en diktator og har ført at partiene har gått fra likeverdsprinsipper til konflikter. Valgkampen nå er både den viktigste på lang tid, men også den styggeste med appell til populisme og løgn. Også i økonomisk politikk er det forskjeller med skattelettelse som et sentralt element for Trump, mens Harris har mer fokus på økonomiske tiltak som støtter middelklassen. Det er også mer sentralisering med Trump, og det er uenighet om innvandring.</p> <p>Innlede var også inne på forskjeller i lederstil, der Trump er mer autoritær og uforutsigbar, og han «ser på alt som butikk». Det siste er at han har manet til kamp mot Europa med dollar, der han skal beskytte amerikansk næringsliv. Ifølge innlede er ikke Trump klar over alle konsekvenser av sin politikk, at denne varierer nærmest fra dag til dag, og han mangler dybdeforståelse.</p>

	<p>Hva kan Trump bety for Norge: Ifølge innleiderne ble det begrensede negative effekter av Trumps første presidentperiode fordi det var opposisjon blant byråkratene, som «dempet skadevirkninger» («Washington bestemmer uansett»). Nå var innleiderne litt mer skeptiske fordi byråkratene fra sist i stor grad var skiftet ut.</p> <p>Til slutt kom innleiderne inn på endringer i den sikkerhetspolitiske situasjonen: Det er generelt mer usikkerhet og endringer: vi har et mer aggressivt Russland, vi kan ikke ta støtte fra USA for gitt, verden er mer farlig enn før. Melby mente at Norge burde sette EU-spørsmål på dagsorden igjen, og at vi er i en krevende situasjon.</p> <p>Det var mange spørsmål fra salen og noen av disse var:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er det noen fellestrekk mellom situasjonen i 1938 og nå: Svaret var at det minner om dette i noen grad, og det er en skummel situasjon med Ukraina og Midt Østen og mange andre konflikter. Hvis Trump blir valgt, kan USA sin støtte til Ukraina reduseres. Det kan også antas at Harris vil bli mer kritisk til Israel. - Det var kommentar om økte inntektsforskjeller i USA over tid., pga mer liberal politikk fra 80-tallet med Reagan. - Hva vil skje vil Trump taper: Melby mente at Trump ikke ville akseptere tapet, men heldigvis sitter Biden med makten når det er valg, slik at situasjonen er noe annerledes enn sist. - Spørsmål om Midt-Østen, der innleiderne kom inn på at «Israel lobbyen er mektig», men at Harris antagelig vil justere politikken mot Israel - Spørsmål om personer har blitt viktigere enn parti og det er mer fokus på enkeltsaker. Innleiderne støttet dette synspunktet, og nevnte også at mange har mistet tilliten til amerikansk politikk. Og at ved enkelte valg var mottoet for velgerne at «vi prøver noe nytt». Trump kjennetegnes av mangel på folkeskikk, utagerende språkbruk, og en antagelse er at andre land kan følge etter i USA sine fotspor. Her i landet har vi kun sett beskjedne spor av dette, men politikken har blitt mer personfokusert. «Vi følger etter og er i kjølvannet av USA», ifølge innleiderne.
Referent	Svein Bergum
Neste møte	Tirsdag 5. november kl 18.00 (merk tidspunktet), årsmøte!
Neste referent	Per Arne Vågseter